

NOTA ACTIVABELEID
Gemeente Sliedrecht

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Samenvatting van de uitgangspunten	4
3. Investeren	5
3.1 Algemeen	5
3.2 Onderverdeling investeringen	5
3.3 Bevoegdheden bij investeringen	5
3.4 Activeren	6
3.5 Vastleggen van investeringen	6
3.6 Voorbereidingskrediet	7
3.7 Regels bij investeringen	8
4. Waarderen	9
4.1 Algemeen	9
4.2 Onderverdeling activa	9
4.3 Waarderingsmethode	11
4.4 Op- en afwaarderen	11
4.5 Restant boekwaarde	12
4.6 Waardering van grond	12
5. Afschrijven	13
5.1 Algemeen	13
5.2 Uitgangspunten bij afschrijvingen	13
5.3 Afschrijvingsmethode	13
5.4 Moment van afschrijven	14
5.5 Afschrijvingstermijnen	15
5.6 De restwaarde van een actief	15
Bijlage: Afschrijvingstermijnen	16

1. Inleiding

De nota Activabeleid komt voort uit de Gemeentewet artikel 212. Dit artikel schrijft voor dat de raad een verordening vaststelt met daarin de uitgangspunten voor het financiële beleid voor de gemeente. In deze nota zijn de regels voor waardering en afschrijving van activa opgenomen. De algemene regels zijn opgenomen in de Financiële verordening van de gemeente Sliedrecht.

De nota Activabeleid vervangt het onderdeel Waarderen en afschrijven uit de nota Gemeentelijke balans (2004)

Opbouw van de nota

De opbouw van de nota is overeenkomstig de levensloop van een actief. Van een voornemen tot investeren (krediet) tot het weer buiten gebruik stellen van het geïnvesteerde (actief). In de nota worden respectievelijk het investeren, het waarderen en het afschrijven behandeld.

Het beleid is van toepassing op de investeringen vanaf 2017. Voor de reeds aanwezige activa blijft het oude activabeleid van kracht.

Als bijlage is een overzicht van de afschrijvingstermijnen toegevoegd.

2. Samenvatting van de uitgangspunten

Onderstaand de belangrijkste uitgangspunten uit de nota:

- Zowel investering met een meerjarig economisch nut als investeringen met een meerjarig maatschappelijk nut worden geactiveerd.
- Meerjarig betreft minimaal een termijn van 3 jaar.
- De minimale grens voor een te activeren investering bedraagt € 10.000.
- Afschrijvingslasten worden geraamd vanaf 1 januari volgend op het jaar van datum ingebruikname.
- Afschrijvingen worden gebaseerd op de economische levensduur.
- Standaard wordt gebruik gemaakt van de lineaire afschrijvingsmethode. Gebouwen worden op annuïteitenbasis afgeschreven.
- Bij complex samengestelde investeringen met economisch nut waarbij de afschrijvingstermijnen van de afzonderlijke componenten (ver) uit elkaar lopen wordt de componentenmethode gebruikt (bijvoorbeeld gebouw en inbegrepen installaties apart activeren).
- Gronden met economisch nut worden geactiveerd, er wordt niet op afgeschreven.
- Gronden in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut worden geactiveerd, afschrijving in dezelfde periode als de betreffende investering van maatschappelijk nut op deze grond (weg, park, etc.).
- Grond in grondexploitatie wordt niet geactiveerd.
- Bij gebouwen wordt rekening gehouden met een restwaarde van 25%.

3. Investeren

3.1 Algemeen

Investeren is het verwerven of produceren van vermogensobjecten of het doen van uitgaven ten behoeve van een goed of ter bereiking van een doel waaraan meerjarig, tenminste drie jaar, een nut kan worden onttrokken. De uitgaven kenmerken zich doordat waarde ontstaat waar de gemeente meerdere jaren profijt van heeft. Dit in tegenstelling tot uitgaven die verantwoord worden als exploitatielasten, waarvan het profijt eenmalig en kortdurend (minder dan drie jaar) is.

In de praktijk wordt eveneens het begrip 'krediet' gebruikt. Hiermee wordt bedoeld op een besluit van de raad waarin een machtiging aan het college van burgemeester en wethouders is opgenomen, om tot een bepaald maximumbedrag uitgaven te doen ten behoeve van het realiseren van een in het besluit omschreven investeringsproject. Indien een bijdrage van een derde van toepassing is, is de (investering)waarde het verschil tussen de investeringsuitgaven en deze bijdrage. Het krediet is bruto, namelijk het totaal van de geraamde investeringsuitgaven.

3.2 Onderverdeling investeringen

Investeringsprojecten kunnen worden onderverdeeld in twee hoofdgroepen. In het gewijzigde BBV zijn de mogelijkheden en voorwaarden voor deze twee soorten investeringen gelijk getrokken.

Investeringsprojecten worden onderverdeeld in:

1. Investeringsprojecten met een economisch nut
Investeringsprojecten hebben economisch nut als ze verhandelbaar zijn (er is een markt voor) en/of als ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen, bijvoorbeeld door het vragen van heffingen, of leges.
2. Investeringsprojecten in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut
Investeringsprojecten in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut genereren geen middelen maar vervullen wel duidelijk een publieke taak. Het betreft investeringen in bijvoorbeeld wegen, water en groenvoorzieningen.

Investeringsprojecten met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut kunnen worden onderverdeeld naar de volgende drie (sub)categorieën:

- Nieuwe- of uitbreidingsinvesteringen. Dit zijn investeringen ten behoeve van de ontwikkeling van nieuwe activiteiten of uitbreiding van de huidige activiteiten. Bijvoorbeeld: een nieuw schoolgebouw, extra iPad's, enzovoorts;
- Vervangingsinvesteringen. Dit zijn investeringen ten behoeve van de vervanging van een (bestaand) actief als gevolg van economische veroudering of slijtage. Bijvoorbeeld: het vervangen van een kunstgrasveld, computers, een lift, enzovoorts;
- Levensduurverlengende investeringen. Dit zijn investeringen die worden gedaan ten behoeve van een bestaand actief en expliciet leiden tot een substantiële levensduurverlenging van het betreffend actief. Het gaat hierbij niet om (groot)onderhoud. Onderhoud is niet levensduurverlengend maar dient om het actief gedurende zijn levensduur in goede staat te houden.

3.3 Bevoegdheden bij investeringen

De regels voor waardering en afschrijving zijn onderdeel van de financiële verordening. In de financiële verordening wordt voor een nadere uitwerking van de regels verwezen naar de nota Activabeleid. De raad stelt de nota Activabeleid vast, autoriseert investeringen en stelt wijzigingen vast.

Met een autorisatie machtigt de raad het college van burgemeester en wethouders (hierna: college) een investering te doen. Het college laat de investeringen uitvoeren. Zij doet dat binnen de geldende wettelijke regels en binnen het toegekende krediet. Het college legt bij de jaarstukken verantwoording af aan de raad over de realisatie van de voorgenomen investeringen.

3.4 Activeren

Om als een investering te worden beschouwd moet aan een aantal criteria worden voldaan. De beperking vloeit onder andere voort uit wettelijke voorschriften.

1. Het actief moet over een periode van meerdere jaren gebruikt kunnen worden. Daarbij wordt een minimale grens van drie jaar gehanteerd. De minimumwaarde van een investering bedraagt € 10.000. Uitgaven met een lager bedrag worden direct ten laste van de exploitatie geraamd en verantwoord. De reden voor een minimumbedrag is puur uit oogpunt van efficiency. Een uitzondering op deze regel vormen aankopen welke als losstaand actief weliswaar de ondergrens niet overstijgen maar wel in grote(re) aantallen worden aangeschaft en daarmee wel de ondergrens overstijgen, bijvoorbeeld computers en meubilair. Voor de aankoop van gronden en terreinen wordt eveneens afgeweken van het minimumbedrag. Alle gronden en terreinen worden geactiveerd.
2. Investeringsbedragen moeten worden geactiveerd voor het volledige bedrag van de investering (artikel 62 BBV). Het is niet toegestaan een bijdrage uit een reserve of de exploitatie te verminderen op het investeringsbedrag. Een dergelijke bijdrage kan wel worden aangewend om de kapitaallasten te dekken. Bijdragen van derden, die in directe relatie staan met de investering, worden wel in mindering worden gebracht op de investering.
3. Verbruiksgoederen kunnen niet worden geactiveerd.
4. Eventuele tekorten in de exploitatie moeten in één keer ten laste worden gebracht van het eigen vermogen en mogen niet geactiveerd worden omdat ze geen meerjarig nut hebben.
5. Activering van onderhoud (groot, regulier en achterstallig) is niet toegestaan. Groot onderhoud is onderhoud dat met een zekere regelmaat terugkeert maar geen levensduur verlengend effect heeft. Deze kosten horen daarom in de exploitatie thuis. Wel is het mogelijk door middel van een reserve of een voorziening vooraf dekking te regelen voor het groot onderhoud. In geval van een voorziening moet er wel een actueel beheerplan aanwezig zijn. Met een actueel beheerplan wordt, naast technische en beleidsmatige aansluiting, bedoeld dat het plan ook financieel moet aansluiten met de stand van de bijbehorende onderhoudsvoorziening per 31 december van enig jaar.

Het geautoriseerde budget van een krediet mag niet overschreden worden. Overschrijdingen en onderschrijdingen van verschillende geautoriseerde investeringen mogen niet onderling verrekend worden. Een beschikbaar gesteld krediet mag niet voor een ander doel dan waarvoor de raad autorisatie heeft gegeven worden aangewend.

Een niet-geautoriseerde investering of overschrijding van een krediet is een onrechtmatige uitgave. Onrechtmatige uitgaven worden gemeld aan de raad in de paragraaf rechtmatigheid van het jaarverslag. Een overschrijding van een krediet is onrechtmatig maar hoeft niet altijd mee te tellen in het oordeel van de accountant. In de kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV wordt het onderscheid nader onderbouwd. Kort samengevat komt het er op neer dat de vraag beantwoord moet worden of de overschrijding past binnen het beleid van de gemeente.

3.5 Vastleggen van investeringen

Voor het vastleggen van investeringen en kredieten kennen we de volgende instrumenten:

- Het (meerjaren) investeringsplan inclusief de daarbij behorende kapitaallasten bij de begroting;
- De staat van restantkredieten in de jaarrekening.

Bij een (meerjaren) investeringsplan gaat het om het verkrijgen van inzicht in de noodzakelijke investeringen op middellange en lange termijn. De gemeente werkt met een (meerjaren) investeringsplan met een planningshorizon van 4 jaar.

Nieuwe investeringswensen, welke niet in het (meerjaren) investeringsplan zijn opgenomen, worden via de kadernota of een gescheiden advies voorgesteld. Vervangingsinvesteringen worden toegevoegd via het (meerjaren) investeringsplan.

Nadat de raad de kadernota heeft vastgesteld worden de daarin genoemde investeringen toegevoegd aan het investeringsplan bij de programmabegroting voor het komende jaar.

In de staat van restantkredieten die in de jaarrekening wordt opgenomen worden kredieten opgenomen die in het jaar van raming nog niet geheel zijn besteed. Door de restantkredieten in deze staat op te nemen blijven de kredieten beschikbaar om uit te geven in het volgend jaar.

Concreet en gedetailleerd.

In ieder voorstel tot investeren worden in ieder geval de volgende gegevens opgenomen:

1. Bedrag van de (bruto)investering;
2. Afschrijvingstermijn (levensduur);
3. Afschrijvingsmethode;
4. Een opgave van de kapitaallasten voor de komende vier jaar;
5. De aan de investering verbonden risico's;
6. Verwachte datum van ingebruikname;
7. De meerjarige lasten en baten van de overige exploitatiekosten (indien van toepassing);
8. De gedurende de looptijd benodigde levensduurverlengende investeringen (indien van toepassing);
9. Een uitsplitsing in componenten (indien van toepassing).

Toelichting op de gevraagde gegevens.

Ad 1. Bedrag van de (bruto)investering. Dit is het volledige bedrag van de investering. Eventuele bijdragen van derden, subsidies en/of onttrekkingen uit reserves en/of voorzieningen worden apart aangegeven.

Ad 2. Afschrijvingstermijn (levensduur). Dit is de termijn zoals die is voorgeschreven in de bijlage. Het is mogelijk af te wijken van deze tabel. De raad moet daartoe dan expliciet besluiten. Als het een aanschaffing betreft die niet op de lijst voorkomt, wordt een reële termijn op basis van de verwachte gebruiksduur voorgesteld.

Ad 3. Er zijn in de regel twee methoden om op basis van de afschrijvingsduur te komen tot het berekenen van afschrijvingen, de lineaire en de annuïtaire afschrijvingsmethode.

De lineaire methode schrijft af op basis van een vast percentage van de aanschafwaarde.

Bij de annuïtaire methode blijft de som van de rente- en afschrijvingslasten jaarlijks gelijk. Een nadere uitleg hiervan is opgenomen in paragraaf 5.3.

Ad 4. Een opgave van de kapitaallasten (rente en afschrijving) voor de komende vier jaar.

Ad 5. Aan investering verbonden risico's. Aan, vooral gecompliceerde, investeringen kunnen risico's verbonden zijn. Bij het voorstel om deze investeringen aan te gaan worden de risico's in kaart gebracht. Daarbij wordt tevens aandacht gegeven aan mogelijke beheersmaatregelen.

Ad 6. Datum van ingebruikname. De afschrijvingslasten worden geraamd vanaf 1 januari volgend op het jaar van de datum van ingebruikname.

Ad 7. De meerjarige lasten en baten van de exploitatiekosten. Voor een aantal investeringen geldt dat deze na ingebruikname kosten en baten met zich meedragen. Denk hierbij aan huuropbrengsten, verzekeringen, belastingen, energiekosten, schoonmaakkosten et cetera.

Ad 8. De gedurende de looptijd benodigde levensduurverlengende investeringen. Voor zover dit bekend is.

Ad 9. Bij gecompliceerde investeringsprojecten, dat zijn investeringsprojecten die uit meer met elkaar samenhangende onderdelen bestaan, worden in de financiële registratie de verschillende onderdelen apart vastgelegd. Toepassing en invulling van deze wijze van registratie wordt bij de investeringsaanvraag vastgelegd. De componentenmethode wordt nader toegelicht in paragraaf 5.3.

Investeringsrente

Bij het aanvragen van een krediet aan de raad wordt de rente gebaseerd op het rentepercentage dat in de laatst vastgestelde begroting is opgenomen.

Vrijval kapitaallasten

Het vervallen of verlagen van een geraamd krediet of bestaand actief leidt tot vrijval van rente en afschrijvingskosten.

3.6 Voorbereidingskrediet

Een bijzondere vorm van een geplande investering is een investering waarbij het op voorhand nog niet vaststaat dat deze een meerjarig nut zal hebben. Dit is bijvoorbeeld het geval bij voorbereidende

werkzaamheden ten behoeve van een groot project. Het is mogelijk voor dergelijke investeringen een voorbereidingskrediet aan te vragen. Daarbij moet op grond van het BBV (art. 60) aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

1. Er moet een voornemen bestaan om het actief te gebruiken of om te verkopen;
2. De technische uitvoerbaarheid om het actief te voltooien moet vaststaan;
3. Het actief moet in de toekomst economisch of maatschappelijk nut genereren;
4. De uitgaven die aan het actief toe te rekenen zijn, moeten betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

Als het project uiteindelijk tot stand komt, worden de voorbereidingskosten die ten laste van het krediet zijn gebracht, zoals voorgeschreven in het BBV in maximaal vijf jaren afgeschreven. Wordt besloten het project niet uit te voeren, dan worden de uitgaven die ten laste van het voorbereidingskrediet zijn gebracht in één keer afgeboekt en zal dekking moeten worden gevonden voor de uitgaven die zijn gedaan.

3.7 Regels bij investeringen

- a. Toelichting op investeringen
Alle investeringen opgenomen in het investeringsplan bij de programmabegroting worden voorzien van een bondige toelichting. Deze toelichting kan bestaan uit een omschrijving van de geplande investering of een verwijzing naar de nota waar de investering uit voortvloeit.
- b. Uitstel van aanvang
Indien een investering niet in het jaar van planning is gestart, dan wordt bij de jaarrekening een voorstel tot overboeking van het bijbehorende krediet naar een volgend jaar gedaan. De overboeking wordt van een toelichting voorzien. Bij het voorstel tot overboeking wordt de verschuiving van de kapitaallasten als begrotingswijziging meegenomen.
- c. Gereed melden investering
Na het gereed melden van een investering wordt de investering geactiveerd. De eventueel resterende middelen (meer geraamde kapitaallasten dan werkelijk benodigd) vallen vrij.

4. Waarderen

4.1 Algemeen

Dit hoofdstuk bevat een onderverdeling naar soorten activa, de waarderingmethode en mutaties in de waardering. Tot slot komt de restwaarde ter sprake. Aan het waarderen van grond wordt een aparte paragraaf gewijd.

4.2 Onderverdeling activa

In het BBV (art. 33) wordt bij de vaste activa onderscheid gemaakt in immateriële vaste activa, materiële vaste activa en financiële vaste activa. Voor deze onderdelen gelden verschillende regels bij het al dan niet activeren.

Immateriële vaste activa worden in het BBV (art. 34) gedefinieerd als:

1. Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van (dis)agio;
2. Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief;
3. Bijdragen aan activa in eigendom van derden.

Ad 1: De kosten voor het sluiten van geldleningen en het saldo van (dis)agio worden geactiveerd.

Ad 2: Wanneer, voorafgaand aan het aangaan van een nieuwe investering, een onderzoek en/of voorbereidend werk plaatsvindt, dan schrijft het BBV (art. 60) voor dat deze kosten apart moeten worden geactiveerd. Kenmerkend voor onderzoekskosten en het voorbereidend werk is dat het hier gaat om niet stoffelijke (niet tastbare) zaken. Een ander kenmerk is dat er nog geen beslissing is genomen om een uit het onderzoek voortvloeiende investering te ramen.

Om aangemerkt te worden als immaterieel actief gelden de volgende voorwaarden:

- Het voornemen bestaat het actief te gebruiken of te verkopen;
- De technische uitvoerbaarheid om het actief te voltooien staat vast;
- Het actief zal in de toekomst economisch of maatschappelijk nut genereren;
- De uitgaven die aan het actief zijn toe te rekenen kunnen betrouwbaar worden vastgesteld.

(Voorbereidings-)kosten die worden gemaakt in de periode vóórdat een grondexploitatie is vastgesteld, kunnen op basis van BBV art. 34b worden geactiveerd als immateriële vaste activa. Om te voorkomen dat een veelheid aan voorbereidingskosten worden geactiveerd zonder dat er een concreet perspectief bestaat op de feitelijke ontwikkeling van gronden, zijn de volgende aanvullende voorwaarden genoemd (notitie grondexploitaties 2016 – commissie BBV):

1. De kosten moeten passen binnen de kostensoortenlijst van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) in de Wet ruimtelijke Ordening (Wro); en
2. De kosten mogen maximaal 5 jaar geactiveerd blijven staan onder de immateriële vaste activa. Na maximaal 5 jaar moeten de kosten hebben geleid tot een actieve grondexploitatie danwel worden afgeboekt t.l.v. het jaarresultaat; en
3. Plannen tot ontwikkeling van de grond waarvoor de voorbereidingskosten worden gemaakt, moeten bestuurlijke instemming hebben, blijkend uit een raadsbesluit of – indien gedelegeerd – een collegebesluit.

Kosten van onderzoek en/of ontwikkeling voor een actief dat niet aan deze voorwaarden voldoet, komen volgens het BBV direct ten laste van de exploitatie.

Het betekent echter niet dat kosten van onderzoek en voorbereidend werk niet geactiveerd kunnen worden. Wanneer deze kosten onderdeel uitmaken van een geraamde investering, dan worden deze kosten samen met de investering geactiveerd met een afschrijvingstermijn gelijk aan de investering zelf. Bij gebruik van de componentenmethode worden de kosten van onderzoek en voorbereidend werk gekoppeld aan de betreffende component, waarbij maximaal een uitsplitsing naar gebouwen en installaties plaatsvindt.

De kosten voor bijvoorbeeld de ontwikkeling van bestemmingsplannen kunnen niet meer geactiveerd worden. Deze hebben namelijk geen directe koppeling met een specifiek actief. Een voorbeeld waarbij de kosten wel geactiveerd kunnen worden zijn de voorbereidingskosten (zoals bodemonderzoek en bouwrijp maken grond) voor de bouw van een school.

Frictiekosten als bijvoorbeeld verhuiskosten en tijdelijke huisvestingskosten worden niet toegerekend aan activa tenzij wordt voldaan aan de hierboven genoemde voorwaarden uit artikel 60 BBV. Dan worden deze kosten geactiveerd als immaterieel actief.

Ad 3: In bijzondere gevallen wordt bijgedragen aan de realisatie van een actief dat in eigendom is van derden. De gemeente kan niet over het actief beschikken. In een aparte overeenkomst kunnen voorwaarden worden gesteld aan de bijdrage. Het activeren van deze bedragen draagt niet bij aan een correct inzicht in de vermogenspositie van de gemeente. De gemeente Sliedrecht activeert deze daarom alleen bij uitzondering. De uitzonderingen worden via een raadsvoorstel aangegaan. Daarbij moet dan wel aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

1. Er is sprake van een investering door een derde;
2. De investering draagt bij aan de publieke taak;
3. De derde partij heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren, op een wijze zoals is overeengekomen;
4. De bijdrage kan worden teruggevorderd als de derde in gebreke blijft of de gemeente kan anders recht doen gelden op activa die samenhangen met de investering.

De praktijk wijst uit dat het erg moeilijk is om te voldoen aan deze voorwaarden.

Materiële vaste activa worden in het BBV (artikel 35) onderscheiden in:

1. Investerings met een economisch nut;
2. Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
3. Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Activa van overheden hebben deels een ander karakter dan de activa van het bedrijfsleven. Activa in het bedrijfsleven hebben meerjarig een economische waarde. Ze genereren opbrengsten gedurende meerdere jaren. Een deel van de activa van overheden heeft ook een economische waarde omdat de overheden tarieven voor diensten kunnen vragen. Activa waarvoor tarieven gevraagd kunnen worden zijn (tenminste gedeeltelijk) rendabel. Daarnaast kunnen activa een economische waarde hebben omdat ze verkocht kunnen worden.

Investerings met een economisch nut kunnen middelen genereren (prijzen en tarieven voor diensten) en/of kunnen verhandelbaar zijn. Voorbeelden hiervan zijn zwembad, riolering, computers, stadhuis, schoolgebouwen en dergelijke.

Investerings met een economisch nut die niet mogen worden geactiveerd zijn kunstvoorwerpen van cultuurhistorische waarde, voor zover ze niet bedoeld zijn voor verkoop. De reden voor deze uitzondering is dat het activeren de balans zou opblazen zonder dat dit kan leiden tot extra uitgaven (BBV, art. 59 lid 2).

Een deel van de activa van overheden levert geen middelen in bedrijfseconomische zin op en/of er is geen markt voor. Deze activa leveren gedurende meerdere jaren wel een bijdrage aan het maatschappelijk nut.

Investerings met een maatschappelijk nut kunnen niet verhandeld worden of genereren geen middelen. Het gaat uitsluitend om investerings in de openbare ruimte: (water)wegen, viaducten, geluidswallen, parken, openbare verlichting en dergelijke.

Evenals investerings met een economisch nut worden investerings met een maatschappelijk nut geactiveerd en over de verwachte levensduur afgeschreven. Daarbij worden bijdragen van derden die een directe relatie hebben tot de investering, in mindering gebracht worden op de investering.

De eerste aanleg van wegen, groenvoorzieningen, straatmeubilair etc. vindt in het algemeen plaats bij het bouw- en woonrijp maken van de uitbreidings- en ruimtelijke ontwikkelingsgebieden. De kosten hiervan worden direct gedekt door de opbrengst van de grondverkopen.

Voor de eerste aanleg geldt nog een uitzondering. Na een algemene onderhoudsfase ten laste van de grondexploitaties, wordt de openbare ruimte om niet overgedragen aan de zogenaamde 'algemene dienst'. Bedragen voor onderhoud kunnen dan structureel of via een storting in een voorziening voor groot onderhoud in de baten en lasten van de meerjarenraming worden opgenomen.

Een andere uitzondering betreft schoolgebouwen, op grond van onderwijswetgeving. Met ingang van 1 januari 2015 blijven gemeenten verantwoordelijk voor nieuwbouw en uitbreiding van

onderwijshuisvesting. De verantwoordelijkheid en het budget voor buitenonderhoud en aanpassingen van schoolgebouwen in het primair onderwijs zijn per 1 januari 2015 overgedragen aan de schoolbesturen.

Financiële vaste activa

Onder financiële vaste activa vallen:

1. Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen;
2. Leningen aan woningbouwcorporaties, deelnemingen en overige verbonden partijen;
3. Overige langlopende geldleningen;
4. Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Ad 1 t/m 4:

De genoemde financiële vaste activa moeten altijd worden geactiveerd.

4.3 Waarderingsmethode

Alle activa die op de balans worden opgenomen vertegenwoordigen een zekere waarde. Het BBV geeft hiervoor een aantal regels. In art. 63 van het BBV is de hoofdregel opgenomen dat vaste activa worden gewaardeerd tegen historische kostprijs:

1. Gekochte vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs: de inkoopprijs (excl. compensabele BTW) en de bijkomende kosten.
2. Zelfgeproduceerde vaste activa worden gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs. De vervaardigingsprijs bestaat uit de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Bovendien kan hierin een redelijk deel van de indirecte kosten over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief wordt gewerkt worden opgenomen.

Uitzonderingen hierop zijn:

1. Financiële activa worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Een bijdrage aan activa in eigendom van derden wordt geactiveerd tegen de historische kostprijs.
2. Activa, waarvan de bestemming verandert, wordt tegen de actuele waarde van de nieuwe bestemming in de toelichting op de balans opgenomen (art. 63, lid 5).
3. Voorraden en deelnemingen worden tegen de marktwaarde gewaardeerd indien de marktwaarde lager is dan de verkrijging- of vervaardigingsprijs (art. 65, lid 2).

4.4 Op- en afwaarderen

De activa zijn in principe gewaardeerd op de historische kostprijs. Echter, de waarde van een actief kan aanzienlijk veranderen ten opzichte van de waarde die op de balans voor dat actief is opgenomen. De werkelijke waarde kan dan hoger of lager zijn. De balanswaarde wordt in die situatie aangepast.

- Bij een lagere waarde is sprake van een verborgen tekort. Het tekort op het actief wordt direct of over een beperkte periode afgeboekt.
- Bij een hogere waarde is sprake van een stille reserve. Het actief wordt hoger gewaardeerd als verkoop of afstoting wordt voorzien.

In de praktijk is het niet altijd eenvoudig om deze lijn consequent te volgen. De relatie tussen een gebeurtenis en een actief is niet altijd even scherp.

Bij vervanging van een niet volledig afgeschreven investering wordt de restant boekwaarde geheel afgeboekt op het moment van vervanging. De afboeking komt direct ten laste van de exploitatie. Hetzelfde geldt bij boekwinsten: als de vervanging van een actief een boekwinst oplevert bij de verkoop of inruil wordt de meerwaarde ten gunste van de exploitatie gebracht. De opbrengst mag niet direct met de boekwaarde van het eventuele vervangingsobject worden verrekend.

In artikel 65 van het BBV is bepaald dat:

1. Verwerking van waardevermindering van vaste activa onafhankelijk van het resultaat gebeurt. Als verwacht wordt dat een vast actief in waarde kan gaan verminderen, wordt voor de

- waardevermindering een voorziening getroffen. Hierdoor blijft herstel mogelijk. Voorbeelden van waardevermindering zijn nieuwe inzichten in de gebruiksduur van activa, aantasting van het vermogen van deelnemingen, buitengebruikstelling of vervuiling van grond.
2. Voorraden worden altijd tegen de actuele marktwaarde gewaardeerd.
 3. In het geval van buitengebruikstelling wordt een actief afgewaardeerd tot het bedrag van de eventuele restwaarde. Bij gedeeltelijke buitengebruikstelling vindt afwaardering evenredig plaats. Afwaardering van grond hoeft niet plaats te vinden als door middel van bodemsanering de waarde van de grond op het oorspronkelijke peil wordt gebracht.

4.5 Restant boekwaarde

In een aantal gevallen zal een actief, nadat de economische levensduur voorbij is, nog een zekere restwaarde vertegenwoordigen. Denk hierbij aan een inruil- of verkoopwaarde.

Waar al rekening is gehouden met een restwaarde, verlaagd deze het totaal af te schrijven bedrag.

4.6 Waardering van grond

Waardering van grond neemt een bijzondere plaats in. Grond is immers een duurzaam goed dat niet aan slijtage onderhevig is. Uiteraard is het wel mogelijk dat de economische nuttigheid van grond wijzigt. Over afschrijving op grond heeft de Kroon in een tweetal zaken (gemeenten Koudekerk aan den Rijn en Zwijndrecht) uitspraken gedaan. Uit deze uitspraken blijkt onder meer het volgende:

- Afschrijving op grond is in de gemeentelijke huishouding uit een oogpunt van financiering niet steeds noodzakelijk;
- Het financieel belang van de gemeente kan niet worden gediend met een algemene regel dat op grond niet wordt afgeschreven;
- Afschrijving kan achterwege blijven indien en zolang de boekwaarden van de grond lager is dan de bij eventuele verkoop van die grond te verwachten opbrengst.

Uit bovenstaande kan worden afgeleid dat het niet noodzakelijk is op grond af te schrijven. In beginsel zal daarom niet op grond worden afgeschreven, tenzij BBV voorschriften aangeven dat afschrijving op grond wel vereist wordt.

Grond kan in drie situaties worden gebruikt.

1. Grond met economisch nut;
2. Grond in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut;
3. Grond in grondexploitatie.

Ad 1. Grond met economisch nut

Grond is ten eerste een vestigingsplaats waarop bijvoorbeeld gemeentelijke gebouwen en accommodaties worden gebouwd. Dit zijn investeringen met een economisch nut. Deze gronden dienen als aparte component van de betreffende investering te worden geactiveerd. Uitgangspunt hierbij is dat dergelijke grond niet aan slijtage onderhevig is en geen waardevermindering ondergaat. Op gronden die zijn verbonden aan investeringen met een economisch nut wordt dan ook niet afgeschreven.

Ad 2. Grond in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

Daarnaast kan grond worden gebruikt om bijvoorbeeld een weg, rotonde, park of plantsoen op aan te leggen. De commissie BBV geeft aan dat in dit geval de onderliggende grond zodanig verbonden is met de hiervoor genoemde zaken dat dit hiervan als onlosmakelijk onderdeel dient te worden beschouwd. Deze grond wordt daarom geactiveerd en afgeschreven in dezelfde periode als de betreffende investering in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Ad 3. Grond in grondexploitatie

Tenslotte wordt grond bij de grondexploitatie gebruikt als productiemiddel. Investerings in deze grond worden direct bijgeschreven op de boekwaarde. De boekwaarde wordt idealiter terugverdiend door verrekening in de m2 prijs die in rekening wordt gebracht bij de grondverkoop, of wordt door middel van het treffen van voorzieningen ten laste van de exploitatie gebracht. Van activering en afschrijven hierbij is dus geen sprake. In de nota Grondbeleid zijn de regels met betrekking tot grond nader uitgewerkt.

5. Afschrijven

5.1 Algemeen

In dit hoofdstuk wordt een aantal uitgangspunten en uitzonderingen aangegeven waar rekening mee wordt gehouden bij het afschrijven. Vervolgens worden diverse afschrijvingsmethoden behandeld, het moment van afschrijven, de afschrijvingstermijnen en de restwaarde.

Afschrijven is het op methodische wijze, volgens een stelsel dat is gebaseerd op de verwachte toekomstige gebruiksduur, ten laste van de exploitatie brengen van de waardevermindering van (een) kapitaalgoed(eren).

De tabel met de afschrijvingstermijnen is opgenomen in de bijlage.

5.2 Uitgangspunten bij afschrijvingen

Het financieel beleid en beheer dienen te berusten op bedrijfseconomische beginselen. Dit komt onder andere tot uitdrukking in de hantering van het stelsel van baten en lasten. De belangrijkste algemeen aanvaarde bedrijfseconomische grondslagen voor afschrijving van activa worden hierna genoemd en toegelicht.

- Er is sprake van een bestendige gedragslijn;
- Afschrijvingen worden gebaseerd op de economische gebruiksduur en zoveel mogelijk in overeenstemming met de periode, dat het actief 'nuttig' is. Een eenmaal gekozen afschrijvingsmethode en afschrijvingstermijn kunnen daarom niet zonder meer gewijzigd worden;
- Er wordt uitgegaan van het toerekeningbeginsel. Het toerekeningbeginsel houdt in dat de baten en de lasten, evenals risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het begrotingsjaar, worden verwerkt in de jaarrekening van het desbetreffende begrotingsjaar;
- De afschrijvingen geschieden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar.

In de hoofdstukken Investeren en Waarderen zijn al regels gegeven over grond, uitbreidingsinvesteringen en kunstvoorwerpen. Deze regels hebben gevolgen voor de toepassing van afschrijvingstermijnen:

- Op grond wordt in beginsel niet afgeschreven, omdat dergelijke activa geen beperkte gebruiksduur hebben en geen waardedaling als gevolg van slijtage kennen. Wanneer omstandigheden daartoe aanleiding geven, kan grond gewaardeerd worden op een lagere marktwaarde;
- Grond in de openbare ruimte met maatschappelijke nut onder wegen, straten, rotondes of dergelijken wordt geactiveerd en afgeschreven in dezelfde periode als de betreffende investering in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut;
- Een uitbreidingsinvestering die de levensduur verlengt van een bestaand actief (t.o.v. de oorspronkelijke termijn) wordt afgeschreven over de resterende verwachte levensduur van het totale actief;
- Kunstvoorwerpen met een cultuurhistorische waarde worden niet geactiveerd en leiden niet tot afschrijvingen.

5.3 Afschrijvingsmethode

a. De bruto methode

Bij de bruto methode wordt de investering voor het volledige bedrag (exclusief de verrekenbare of compensabele BTW) geactiveerd. Hierop geldt één uitzondering. Bijdragen van derden die in directe relatie staan tot de investering mogen direct op de investering in mindering worden gebracht. Bij een eventuele voorwaardelijke terugbetalingsverplichting mag een bijdrage van een derde pas van de investering worden afgetrokken als aan alle verplichtingen is voldaan.

Een bijdrage uit een eigen reserve of een subsidie van een derde zonder een directe relatie tot de investering mag niet in mindering worden gebracht op het investeringsbedrag.

Deze methode wordt voor de meeste activa door het BBV verplicht gesteld. Volgens het BBV artikel 62 moeten alle vaste activa voor het bedrag van de investering worden geactiveerd. Het voordeel van de bruto methode is een duidelijkere presentatie van een actief op de balans. Door het bruto opnemen van het actief is de boekwaarde hoger dan bij de netto methode, waardoor de kapitaallasten voor dat actief ook hoger zijn.

Een bijdrage uit een reserve of een subsidie van een derde zonder een directe relatie tot de investering mag worden aangewend om de uit de investering voortvloeiende kapitaallasten te dekken. Tegenover de jaarlijkse kapitaallasten wordt dan eventueel een evenredig deel uit de bijbehorende bestemmingsreserve ten gunste van de exploitatierekening gebracht. Bij dit vrijvallend bedrag (het deel van de bestemmingsreserve dat ten gunste van de exploitatierekening vrijvalt) moet echter wel bedacht worden dat dit niet structureel van aard is en feitelijk vervalt na afloop van de geschatte gebruiksduur van het actief.

b. De componenten methode

De componenten methode houdt in dat een investering niet als één geheel wordt gewaardeerd en afgeschreven maar in onderdelen wordt uitgesplitst op basis van de economische gebruiksduur van die onderdelen. Voor ieder onderdeel geldt een eigen economische gebruiksduur. Deze methode is niet voor iedere investering toepasbaar. Het is vooral toepasbaar bij complex samengestelde investeringen. Een voorbeeld is het bouwen van een complete accommodatie. Voor het gebouw geldt een afschrijvingstermijn van 40 jaar. Op de grond wordt niet afgeschreven. De installaties worden in 15 jaar afgeschreven en de inventaris wordt in 10 jaar afgeschreven. Als de componenten methode niet gebruikt wordt, betekent dit dat de installatie en de inventaris bij eerste aanleg in 40 jaar wordt afgeschreven, terwijl de economische gebruiksduur afwijkt.

Het voordeel van deze benadering is dat de waardevermindering van elk afzonderlijk component in de afschrijvingslasten tot uitdrukking wordt gebracht en dat voorkomen wordt dat aan het einde van de gebruiksduur van het component, een boekwaarde resteert die tussentijds als verlies moet worden genomen. De commissie BBV geeft de richtlijn om de componentenmethode alleen toe te passen bij investeringen met een economisch nut.

c. Lineair en annuïtair afschrijven

Er zijn meerdere methoden van afschrijving. Het BBV laat overheden vrij in de keuze van een methodiek.

- Lineair afschrijven wil zeggen dat de afschrijving een vast bedrag per jaar is. De rentefactor is afhankelijk van de resterende boekwaarde. De totale kapitaallasten worden daardoor steeds lager.
- Annuïtair afschrijven gaat uit van een gelijkblijvende jaarlijkse kapitaallast. De afschrijving stijgt gedurende de gebruiksperiode, waarbij het gedeelte voor de rentelast omgekeerd evenredig daalt.

Standaard wordt gebruik gemaakt van de lineaire methode. Gebouwen worden op annuïteitenbasis afgeschreven.

Afschrijvingen mogen alleen om gegronde redenen op andere grondslagen geschieden dan in het voorafgaand begrotingsjaar (art. 64 BBV), zodat het financiële verloop van jaar tot jaar kan worden gevolgd.

Ingeval wordt afgeweken van de methode van reguliere afschrijvingen wordt dit toegelicht in de toelichting op de balans. Verder geldt de gelijktijdige stelselmatigheid. Dit houdt in dat gelijksoortige activa organisatiebreed op gelijke wijze worden gewaardeerd en afgeschreven.

Afschrijvingen vinden onafhankelijk van het resultaat van de exploitatierekening plaats. Dit geldt ook voor afschrijvingen als gevolg van verwachte duurzame waardeverminderingen van vaste activa.

5.4 Moment van afschrijven

Via de afschrijving wordt de jaarlijkse afname van de boekwaarde van een actief ten laste van de exploitatie gebracht. Het moment waarop de afschrijving aanvangt is een keuze. In het BBV is niets geregeld over het moment van het starten met de afschrijving van een actief. De keuze van het moment van afschrijven van de materiële duurzame activa is van belang voor enerzijds het inzicht in de omvang van de op enig moment aanwezige activa en anderzijds de daaruit voor de gemeente voortvloeiende financiële verplichtingen in de vorm van de kapitaallasten. Er kunnen verschillende methoden worden toegepast:

- in de maand waarin de investering in gebruik genomen wordt;
- halverwege het jaar dat de investering in gebruik genomen wordt;
- in het jaar waarin de investering in gebruik genomen wordt;

- in het jaar volgend op het jaar dat de investering in gebruik genomen wordt.

De voor Sliedrecht geldende methodiek is dat met afschrijven wordt gestart op 1 januari in het jaar volgend op het jaar dat de investering in gebruik wordt genomen.

Inhaalafschrijvingen als gevolg van een kortere gebruiksduur van activa, lagere waarde van deelnemingen, (gedeeltelijke) buitengebruikstelling of boekhoudkundige onjuistheden worden zodra de noodzaak hiervoor is ontstaan, meegenomen in de jaarrekening. Bij verkoop of afstoting wordt de restant boekwaarde direct afgeboekt.

In de begroting wordt voor nieuwe investeringen in het jaar T+1 rekening gehouden met volledige kapitaallasten. Voor het jaar T worden voor deze investeringen in de begroting geen afschrijvingslasten geraamd.

5.5 Afschrijvingstermijnen

Op vaste activa met een beperkte gebruiksduur wordt jaarlijks afgeschreven volgens een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur (BBV art.64 lid 3). Dit kan de technische of economische gebruiksduur zijn. Er wordt voor de afschrijvingstermijn uitgegaan van de economische gebruiksduur.

Indien afschrijving plaatsvindt volgens de componentenmethode betekent dit dat de samenstellende onderdelen van een activum afzonderlijk worden afgeschreven naar de levensduur van de betreffende component. De vervangingskosten van een dergelijke component worden geactiveerd en niet tot het onderhoud gerekend.

In de bijlage is een afschrijvingstabel opgenomen met een aantal veel voorkomende typen activa. Indien een activum niet in de tabel staat zal de tabel worden aangevuld, waarbij het uitgangspunt geldt dat de afschrijvingstermijn overeenkomt met de economische gebruiksduur. In bijzondere gevallen kan de raad besluiten een afwijkende afschrijvingstermijn te hanteren.

5.6 De restwaarde van een actief

Bij inruil, verkoop of buitengebruikstelling van een actief wordt de restwaarde afgeboekt. Als de boekwaarde van het actief lager is dan de inruil- of verkoopwaarde, dan wordt het verschil als een incidentele bate verantwoord in de exploitatie. Als de boekwaarde van het actief hoger is dan de inruil- of verkoopwaarde, dan wordt het verschil als een incidentele last verantwoord in de exploitatie. De eventueel nog resterende toekomstig geraamde kapitaallasten worden afgeraamd. Wanneer een actief volledig afgeschreven is en toch nog in gebruik gehouden wordt, dan blijft het actief in de administratie staan. De boekwinst die wordt gerealiseerd bij het afstoten van een kapitaalgoed moet als incidentele bate in de jaarrekening worden verwerkt.

Bijlage 1 Afschrijvingstermijnen

Activa economisch nut	Afschrijvingstermijn
Archiefstellingen (verrijdbaar)	15 jaar
Automatisering - hardware	3 – 5 jaar
Automatisering - software	Afhankelijk functionaliteit
Begraafplaatsen – aanleg en uitbreiding	40 jaar
Begraafplaatsen - ruimen van graven	10 jaar
Beschoeiingen singels (hardhout)	15 jaar
Centrale verwarmingsinstallaties	15 jaar
Elektronische apparatuur (telefoon, alarm)	10 jaar
Gebouwen – permanent	40 jaar (annuïtair)
Gebouwen – semi-permanent	25 jaar (annuïtair)
Gebouwen – noodgebouwen	10 jaar (annuïtair)
Gebouwen – verbouwingen en aanpassingen	10 jaar (annuïtair)
Gebouwen – inrichtingen van gebouwen	10 – 20 jaar (annuïtair)
Gebouwen – renovatie	25 jaar
Grootschalige basiskaart	10 jaar
Gronden	geen
Hogedrukspuit	7 jaar
Houtversnipperaar	8 jaar
Maaimachines	8 jaar
Mechanische installaties en machines	10 jaar
Reinigingsdienst – bedrijfsvuilcontainers	10 jaar
Reinigingsdienst – huisvuilcontainers	20 jaar
Reinigingsdienst – ondergrondsecontainers	15 jaar
Reinigingsdienst – vuilnisauto's en overige voertuigen	8 jaar
Rioleringen - aanleg en renovatie	40 jaar
Rioleringen – drukriool	20 jaar
Reproductieapparatuur	5 jaar
Sneeuwschuivers (groot en klein)	10 jaar
Sportvelden – renovatie/herstel trainingsveld	10 jaar
Sportvelden – renovatie/herstel speelvelden	20 jaar
Sportvelden – renovatie/herstel kunstgrasvelden	15 jaar
Sportterreinen - aanleg en inrichting	25 jaar
Sportzaal – vouwwanden	10 jaar
Sportzaal – renovatie kleed- en/of doucheruimte	10 jaar
Stemmachines	10 jaar
Terreinen, aanleg en inrichting	25 jaar
Verkeerstellers	10 jaar
Vervoermiddelen algemeen en materieel	8 jaar
Zoutstrooiers	10 jaar
Activa maatschappelijk nut	Afschrijvingstermijn
Aanleg, cq renovatie sportvelden (excl. aankoop grond)	20 jaar
Asfalt deklagen	20 jaar
Herstraten	20 jaar
Drainage	10 jaar
Duikers	10 jaar
Gronden en terreinen (waarop aanleg van weg, park, etc.)	op basis van bestemming
Renovatie speelplaatsen, parken	15 jaar
Kunstwerken (bruggen, viaducten)	25 jaar
Lichtmasten	25 jaar
Lichtmastarmaturen	15 jaar
Verkeerslichtinstallaties	15 jaar
Waterwegen	40 jaar
Wegen, rotondes	40 jaar
Immateriele activa	Afschrijvingstermijn
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	5 jaar